

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ (ОЗНАЙОМЛЮЮЧОЇ)**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність А4 (за предметними спеціальностями)
Предметна спеціальність А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
Галузь знань А Освіта

Робоча програма навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) з підготовки здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти, галузі знань А Освіта, спеціальності А4 Середня освіта (з предметними спеціальностями), предметної спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта), за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Історія)», форма здобуття освіти – денна / заочна, за навчальним планом, введеним в дію з 1 вересня 2025 р.

Розробник(-и): кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України і методики викладання історії Королько Андрій Зіновійович.

Погоджено

гарант освітньо-професійної програми _____ Андрій КОРОЛЬКО

Схвалено на засіданні кафедри історії України і методики викладання історії
протокол __ від _____ 202_ р.

Завідувач кафедри _____ Ігор РАЙКІВСЬКИЙ

Схвалено на засіданні науково-методичної ради
факультету історії, політології і міжнародних відносин

протокол __ від _____ 202_ р.

Голова _____ Ігор ГУРАК

Затверджено

декан

_____ Ігор ГУРАК

«__» _____ 202_ року

ЗМІСТ

- 1. Вступ**
- 2. Мета і завдання практики**
- 3. Зміст практики**
  - 3.1. Індивідуальні завдання**
  - 3.2. Заняття та екскурсії під час практики**
  - 3.3. Джерела**
  - 3.4. Методичні рекомендації**
    - 4. Форми і методи контролю**
    - 5. Вимоги до оформлення звітної документації**
    - 6. Підведення підсумків практики. Критерії оцінювання студента-практиканта**
    - 7. Методичне забезпечення практики**

1. ВСТУП

Навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча)

Сучасний етап розвитку системи освіти характеризується пошуком нових форм і методів професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів історії та громадянської освіти. Важливе місце серед них посідає навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча).

Предметом проходження практики є процес отримання студентами професійного досвіду шляхом безпосереднього ознайомлення з педагогічними, методичними та організаційними складовими роботи закладів освіти. Практика дає можливість студентам ознайомитися з реальними умовами педагогічної діяльності.

Предметом навчально-ознайомлюючої практики є навчально-виховний процес у закладі загальної середньої освіти, особливості організації викладання історії та громадянської освіти, діяльність учителя та навчально-пізнавальна діяльність учнів, що вивчаються студентами шляхом психолого-педагогічних спостережень.

Особливістю навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) є те, що це перший, пропедевтичний (вступний, підготовчий) етап педагогічної підготовки студентів, який відбувається без самостійного ведення уроків і зосереджений на пасивному та активному спостереженні, аналізі та первинному зануренні в реальний шкільний освітній процес.

Важливою складовою цієї практики є рефлексія та саморефлексія студентів, що передбачає осмислення побачених педагогічних ситуацій, аналіз діяльності вчителя та навчальної поведінки учнів, а також усвідомлення власних професійних уявлень, очікувань і можливостей щодо майбутньої педагогічної діяльності.

Навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча) передбачена для здобувачів вищої освіти II курсу предметної спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) спеціальності А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями), галузі знань А Освіта.

Програма навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) розроблена відповідно до Закону України «Про вищу освіту», до «Положення про організацію та проведення практики у Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника», «Стратегії розвитку Прикарпатського (Карпатського) національного університету імені Василя Стефаника на 2020–2027 рр.», навчального плану предметної спеціальності, освітньої програми, інструкції з охорони праці та навколишнього середовища, Наскрізної програми практики з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка (А Освіта), спеціальності 014 (А4) «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» предметної спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) ОР «Бакалавр». Вона враховує знання, отримані студентами з курсу «Вступ до спеціальності», «Педагогіка», «Психологія», «Теорія і методика наукових досліджень, основи академічного письма та академічна доброчесність», ін.

Навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча) є органічною складовою підготовки студентів з галузі знань А Освіта, спеціальності А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями), предметної спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта). Згідно навчальним планам вона проводиться:

Назва практики	ОР, предметна спеціальність	Курс	Семестр	Кількість тижнів	Кількість годин		Форма контролю
					всього	ЄКТС	
Навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча)	ОР «Бакалавр» А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)	другий	третій	2 тижні	90	3,0	залік

Навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча) складається з трьох етапів (2 тижні):

I етап – підготовчий. Використовуючи зібрану інформацію кафедра готує матеріали до наказу про проходження студентами практики з їх розподілом по місцях практики та призначення керівника практики. Розподіл студентів по базах практики оформляється наказом ректора. Перед початком практики проводиться настановча конференція, під час якої визначається мета, завдання практики; з'ясовується місце проведення практики та визначається документація, яка повинна бути надана студентом по закінченні практики.

II етап – загальне знайомство із базами практики; знайомство з роботою вчителів в умовах конкретного навчального закладу, ведення щоденника і листків спостереження.

III етап – підсумковий. Включає підготовку звіту, його захист і підсумкове оцінювання результатів практики. Підсумки практики обговорюють на підсумковій конференції студентів-практикантів.

Згідно з Договором про співпрацю між Департаментом освіти та науки Івано-Франківської міської ради та Карпатським національним університетом імені Василя Стефаника №2с/26 від 9 січня 2026 р. базами навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) є заклади загальної середньої освіти м. Івано-Франківська і області, які забезпечені висококваліфікованими кадрами (вчителі вищої категорії, вчителі-методисти) і відповідають вимогам програми практики ОР «Бакалавр» з галузі знань А Освіта, спеціальності А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями), предметної спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта). Основними базами практики для студентів денної форми здобуття освіти є Ліцей № 11 Івано-Франківської міської ради та Івано-Франківський приватний ліцей «Католицький ліцей святого Василя Великого» Івано-Франківської області.

Студенти-заочники проходять практику за місцем проживання, в іншому випадку базами практики є заклади загальної середньої освіти м. Івано-Франківська.

Визначення баз практики, розробку та укладання угод із підприємствами, організаціями, установами всіх форм власності здійснює відділ практики Університету. Тривалість дії угоди узгоджується договірними сторонами. При отриманні подвійної освіти всі види практик перезараховуються. Студенти можуть проходити практику за межами України відповідно до індивідуального графіку і укладених угод з установами, організаціями та підприємствами інших країн. Відповідальність за якісне формування груп покладається на деканів факультетів, директорів навчально-наукових інститутів, завідувачів кафедр / циклових комісій тощо.

Керівництво практикою

Організаційно-фінансове керівництво координується навчально-методичним відділом Університету. Безпосереднє навчально-методичне керівництво та виконання програми практики забезпечують керівники практики від структурних підрозділів Університету. До керівництва практикою залучаються викладачі, які мають досвід практичної роботи за фахом. Продовження (зміна періоду проведення) практики регламентується розпорядженням факультету. Структурний підрозділ подає у навчально-методичний відділ в електронному варіанті службове подання для підготовки наказу про проведення практики.

Безпосереднє навчально-методичне керівництво і виконання програми практики забезпечують кафедра історії України і методики викладання історії Факультету історії, політології і міжнародних відносин разом з керівниками від баз практики. До керівництва практикою студентів від підрозділів залучаються досвідчені викладачі кафедри, а також декан та його заступники.

Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики, є: – розробка навчально-методичних матеріалів; – визначення баз практики; – призначення керівників практики; – укладання угоди на проведення практики; – направлення студентів на бази практики; – складання тематики індивідуальних завдань на практику за погодженням з базою практики; – повідомлення про прибуття студента на практику; – підготовка форм звітної документації за результатами проведення практики.

Наказом керівника закладу вищої освіти про проведення практики студентів визначається: – місце та терміни проведення практики; – склад студентських груп; – відповідальний керівник за організацію практики та оформлення підсумкового звіту за її результатами; – посадова особа,

на яку покладено загальну організацію практики та контроль за її проведенням. Факультетським керівником навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) предметної спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) є доцент кафедри історії України і методики викладання історії Королько Андрій Зіновійович.

Права і обов'язки керівника практики:

Керівник практики структурного навчального підрозділу Університету здійснює такі заходи: – розробляє план навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) студентів Факультету; спільно з дирекцією, відділами освіти територіальних громад та області визначає заклади загальної середньої освіти, на базі яких проходитиме навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча) студентів, контролює підготовленість баз практики перед її початком; – забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед початком практики: інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки, надання студентам-практикантам необхідних документів, робочої програми практики, зразки щоденника, календарного плану, індивідуального завдання, методичних рекомендацій тощо); – повідомляє студентам про систему звітності з практики; – подає у навчально-методичний відділ письмовий звіт про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо її поліпшення.

Керівник-методист практики від кафедри: – бере участь у настановчій і підсумковій конференції з організації проходження навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої); – у тісному контакті з керівником практики від бази практики забезпечує високу якість її проходження; – бере участь у розподілі студентів за місцями практики; – відслідковує своєчасне прибуття студентів до місць практики; – контролює виконання студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку, контролює забезпечення нормальних умов праці і побуту студентів та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці і техніки безпеки; – здійснює контроль за виконанням програми практики та строками її проведення; – надає практикантам посильну методичну допомогу; – оцінює їх результативність спільно з вчителями історії та громадянської освіти; – проводить обов'язкові консультації щодо обробки зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику; – інформує студентів про порядок надання звітів про практику; – приймає захист звітів студентів про практику у складі комісії, на підставі чого оцінює результати практики студентів, атестує їх і виставляє оцінки; – зберігає документи навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої).

При організації навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) необхідно орієнтуватися не тільки на виконання програми практики, але перш за все, підходити до кожного студента як до унікальної особи, цілеспрямовано і послідовно розкривати в ньому професійні можливості. Кожен студент повинен мати змогу отримувати систематичні консультації, допомогу при розв'язанні проблем, що виникли в тій або іншій ситуації як з боку методиста практики, так і зі сторони випускової кафедри факультету. Результативність і ефективність навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) визначається високим рівнем взаємодії із ЗЗСО. Ідея гуманізації всього навчально-виховного процесу є в наш час однією з найактуальніших.

Права та обов'язки студентів:

Студенти-практиканти Університету зобов'язані: – до початку практики отримати від керівника практики, керівників-методистів направлення, методичні матеріали (силабус), консультації щодо оформлення всіх необхідних документів; – своєчасно прибути на базу практики; – у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками її керівників; – вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії; – нести відповідальність за виконану роботу; – своєчасно здати матеріали практики, передбачені РПП, та у зазначені терміни скласти диференційований залік з практики.

Студенти-практиканти мають право повторного проходження практики у разі відсутності на базі практики з поважної причини за умови надання відповідних документів та за рішенням керівництва підрозділу університету.

2. МЕТА Й ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Метою навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) є закріплення й розширення знань і вмінь, отриманих студентами під час навчання; використання набутих знань з фахових дисциплін для ведення спостереження за навчально-педагогічним процесом в школі, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов; оволодіння студентом первинним професійним досвідом; проведення психолого-педагогічних спостережень за учнями класу.

Основні завдання навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої):

– ознайомити студентів із навчальним закладом, здійснити вивчення структури закладу, розкладу, плану роботи на рік/семестр.

– ознайомитися із навчально-організаційною структурою навчального процесу, інструментарієм навчального процесу;

– визначати функціональні обов'язки окремих посадових осіб, зокрема вчителя історії та громадянської освіти;

– вивчати шкільну документацію: робочі програми вчителя історії та громадянської освіти, календарно-тематичне планування, план виховної роботи, особові справи учнів, щоденники, класні журнали;

– відвідати та проаналізувати не менше 6 уроків історії та громадянської освіти (різних типів: комбінований, урок засвоєння нових знань, урок узагальнення, урок контролю, урок розвитку вмінь тощо);

– здійснювати психолого-педагогічні спостереження за діяльністю учнів на уроці історії та громадянської освіти;

– формувати навички педагогічної рефлексії та саморефлексії щодо власних спостережень і професійних намірів;

– вести щоденник, готувати листки спостережень; вміти оформляти звітну документацію.

Під час навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) студенти повинні **знати:**

– особливості організації та проведення навчально-виховної роботи відповідно до положень нормативно-правової бази національної системи освіти, загальну структуру навчального закладу в цілому;

– функціональні обов'язки окремих посадових осіб, зокрема вчителя історії та громадянської освіти;

– навчальну документацію вчителя історії та громадянської освіти;

– характеристику поняття «педагогічна майстерність».

Під час практики студенти мають **вміти:**

– аналізувати уроки, проведені учителем через призму врахування вікових та індивідуальних особливостей учнів;

– розуміти та інтерпретувати вивчений матеріал у вербальній і невербальній формах різного обсягу й складності, дотримуючись грамотності і вимог до написання наукових та навчальних текстів, зокрема вести щоденник;

– використовувати знання, уміння і навички із дисциплін «Вступ до спеціальності», «Педагогіка», «Психологія» для ведення спостереження за діяльністю учителя;

– проводити психолого-педагогічні спостереження за учнівським колективом;

– оцінювати, пояснювати та аналізувати освітні проблеми;

– заповнювати листки педагогічних спостережень;

– здійснювати рефлексію та саморефлексію власних спостережень і досвіду;

– формулювати узагальнення і висновки щодо організації освітнього процесу.

Навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча) покликана розвинути наступні компетентності:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії та громадянської освіти в закладах загальної середньої освіти;

загальні компетентності (ЗК):

ЗК7 – здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу;

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК21 – здатність до педагогічної рефлексії та дисемінації педагогічного досвіду.

Програмні результати навчання:

ПРН18 – здійснювати педагогічну рефлексію, самоаналіз професійної діяльності, поширювати власний педагогічний досвід і впроваджувати освітні інновації.

3. ЗМІСТ

навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) студентів 2 курсу

Перший етап:

- проведення настановчої конференції, на якій студенти ознайомлюються з метою, завданнями практики, її змістом та основними вимогами, проведення інструктажу з техніки безпеки;
- складання завдання на період навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) викладачами-методистами;
- ознайомлення із звітною документацією, що передбачена вимогами навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої).

У ЗЗСО:

- ознайомлення із навчально-організаційною структурою навчального процесу, інструментарієм навчального процесу;
- визначення функціональних обов'язків окремих посадових осіб, зокрема вчителя історії та громадянської освіти;
- вивчення шкільної документації: робочих програм вчителя історії та громадянської освіти, календарно-тематичного планування, плану виховної роботи, особових справ учнів, щоденників, класних журналів;
- відвідання не менше 6 уроків історії та громадянської освіти (різних типів: комбінований, урок засвоєння нових знань, урок узагальнення, урок контролю, урок розвитку вмінь тощо);
- здійснення психолого-педагогічного спостереження за діяльністю учнів на уроці історії та громадянської освіти;
- формування навичок педагогічної рефлексії та саморефлексії щодо власних спостережень і професійних намірів;
- ведення щоденника, підготовка листків спостережень;
- виконання індивідуального завдання.

Заключний етап:

- підведення підсумків індивідуальної педагогічної діяльності;
- підготовка та оформлення звітної документації;
- участь у підсумковій конференції;
- захист навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) у формі заліку.

План проходження практики	
Зміст роботи	Кількість годин
Настановча конференція передбачає ознайомлення студентів із завданнями, змістом і метою навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої), зокрема з навчальною, методичною та організаційною складовими. Обговорюється організаційний план роботи: строки, обсяг завдань, форми звітності, розподіл студентів за базами практиками, закріплення наставників, графік проведення уроків, на яких мають бути присутні здобувачі вищої освіти. Студентам роз'яснюють правила поведінки, вимоги до документації та педагогічної етики. Відбувається обговорення можливих труднощів і відповідей на запитання, надаються рекомендації для ефективної роботи, а також акцентується увага на важливості практики для професійного розвитку майбутнього вчителя історії та громадянської освіти.	2
Розподіл практикантів по робочих групах. Заняття і екскурсії під час практики. Ознайомлення з методикою майбутньої роботи, порядком	4

ведення щоденників навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої), спостережень і нотаток, збору й обробки матеріалів, проведення інструктажу з правил охорони праці та протипожежної безпеки тощо.	
<p style="text-align: center;"><u>Зміст навчальної роботи</u></p> <p><i>1. Ознайомитися:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – з системою навчально-виховної, методичної та організаційної роботи закладу загальної середньої освіти в цілому, з порядком ведення документації (з бесіди директора чи заступників директора з навчальної і виховної роботи ЗЗСО); – із специфікою методики роботи вчителів історії та громадянської освіти; – зі змістом роботи методичних об'єднань вчителів за їхнім профілем. <p><i>2. Вивчити:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – зміст календарних і тематичних планів занять вчителів історії та громадянської освіти закладу загальної середньої освіти. <p><i>3. Формувати навички й уміння майбутньої педагогічної діяльності:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – відвідування не менше 6 уроків з історії та громадянської освіти; – проведення психолого-педагогічних спостережень; – можлива участь у роботі методичних об'єднань, семінарів, засідань педагогічної ради ЗЗСО, в підсумкових конференціях з навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої). 	45
Виконання індивідуального завдання. На цьому етапі студенти виконують завдання, спрямоване на вивчення професії вчителя історії та громадянської освіти шляхом підготовки відеоролика із залученням педагогів, здобувачів вищої освіти старших курсів ОП, науково-педагогічних працівників, які надають освітні послуги на ОП. Студенти отримують можливість реалізувати творчий підхід, враховуючи специфіку своєї предметної підготовки.	20
Підсумковий етап. Підсумкова конференція. На завершальному етапі навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) студенти узагальнюють результати своєї діяльності, аналізують виконані завдання та оцінюють досягнення поставлених цілей. Вони готують звітні документи про проходження практики. Проводиться самооцінка й рефлексія набутого досвіду, виявляються сильні та слабкі сторони у професійній підготовці. Студенти отримують рекомендації для подальшого вдосконалення педагогічних навичок.	17
Залік є завершальним етапом навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої), під час якого підводяться підсумки виконаної роботи та оцінюється рівень підготовки студентів за час проходження практики. Здобувачі вищої освіти представляють результати своєї діяльності у формі захисту звіту. Оцінюються виконання індивідуальних завдань та рівень ведення документації. Під час заліку студенти отримують зворотний зв'язок, який сприяє формуванню подальших напрямів їхнього професійного розвитку.	2
Разом	90

3.1. Індивідуальні завдання.

Індивідуальні завдання (на вибір керівника-методиста практики від кафедри)

1. Розробка відеоролика про освітньо-професійну програму, предметну спеціальність А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) ОР «Бакалавр»,

факультет історії, політології і міжнародних відносин Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

2. Проведення профорієнтаційного заходу.

3.2. Заняття і екскурсії під час практики

Невід'ємною складовою навчальної практики у закладах освіти (ознайомлюючої) є екскурсія. Екскурсії під час практики проводяться з метою ознайомлення студентів з освітніми закладами, визначними місцями Івано-Франківська тощо. Проводиться ознайомлювальна екскурсія з метою надбання студентами найбільш повної уяви про базу практики, її структуру, взаємодію її окремих підрозділів, діючу систему управління.

Крім обов'язкових інструктажів з техніки безпеки можуть бути проведені додаткові заняття з охорони праці і протипожежної безпеки. Заняття під час практики можуть проводитись у вигляді лекцій, практичних і лабораторних робіт, які сприятимуть поглибленню знань з вивчення професії педагога, вчителя історії та громадянської освіти. Приблизна тематика: 1. Підготовка та оформлення документації педагогічної практики. 2. Вчитель НУШ. 3. Позакласна виховна робота. 4. Методи професійного самовиховання.

3.3. Джерела

Основна

1. Вайнола Р.Х. Особливості професійної підготовки майбутнього педагога в контексті особистісного підходу. *Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління: Зб. наукових праць*. Київ : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2006. Випуск 4. С. 55–61.
2. Вознюк О. В. Професійно важливі якості сучасного вчителя як творчої особистості. *Теорія і практика професійної майстерності в умовах ціле життєвого навчання: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк*. Житомир : Рута, 2016. 400 с. С. 67–97. Режим доступу: http://eprints.zu.edu.ua/26223/1/Вознюк_МОНО_Педмайстерність_2016.pdf
3. Гарькавець С. О., Волченко Л. П. Конфлікти в освітньому середовищі: діагностика та практика вирішення: навчально-методичний посібник. Харків : Друкарня Мадрид, 2020. 92 с. Режим доступу: <http://surl.li/dlojk>
4. Гурська О. Місце та роль самостійної роботи студентів у навчальному процесі. *Витоки педагогічної майстерності*. 2014. Вип. 13. С. 103–108. Режим доступу: <http://surl.li/mszqi>
5. Єрмоленко А. О. Професіограма й професійний портрет сучасного вчителя історії. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки*. 2015. Вип. 124. С. 78–81. Режим доступу: file:///C:/Users/%D0%90%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%B8%D0%B9/Downloads/Vchdp_uP_2015_124_22.pdf
6. Кононко О. Особистісна компетентність майбутнього педагога: зміст, структура, умови формування. *Іноватика у вихованні*. 2019. № 10. С. 75–84. Режим доступу: <https://ojs.itup.com.ua/index.php/iu/article/view/187/188>
7. Королько А., Коляда І., Камбалова Я. Мультиперспективність історії в умовах Нової української школи. *Педагогічна освіта: теорія і практика: Збірник наукових праць / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; Інститут педагогіки НАПН України*. Київ : Міленіум, 2023. Вип. 34 (1–2023). С. 159–175. DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2023-34.159-171>
8. Методичні рекомендації до змісту та організації самостійної роботи студентів Прикарпатського (Карпатського) національного університету імені Василя Стефаника. 2013. Режим доступу: <https://nmv.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/22/2018/04/Metodychni-rekomendatsii-do-zmistu-ta-orhanizatsii-samostiinoi-roboty-studentiv-2013-1.pdf>
9. Мешко Г. М. Вступ до педагогічної професії. Київ : Академвидав, 2010. 200 с.

10. Навчальний план Середня освіта (Історія). ОР «Бакалавр». 2025 р. Режим доступу: <https://kiu.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/56/2025/11/navchalnyj-plan-serednia-osvita-istoriia-ta-hromadianska-osvita-d.f.n.-or-bakalavr.-2025-r.-na-sajt.pdf>
11. Освітній процес Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. Режим доступу: <https://efund.pnu.edu.ua/3-1-osvitnij-protses/>
12. Освітньо-професійна програма Середня освіта (Історія) ОР «Бакалавр». 2025 р. Режим доступу: <https://kiu.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/56/2025/11/osvitalia-prohrama-serednia-osvita-istoriia-or-bakalavr.-2025-r.-na-sajt.pdf>
13. Плющ В. М. Готовність майбутніх учителів до професійного самовдосконалення як психолого-педагогічна проблема. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2019. № 183. С. 139–143. Режим доступу: <https://pednauk.cuspu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/433/412>
14. Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу Прикарпатського (Карпатського) національного університету імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2023. Режим доступу: <http://surl.li/Ingqs>
15. Положення про організацію та проведення практики у Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2025. Режим доступу: https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2023/05/02-07.50_2023-polozhennia-pro-orhanizatsiiu-ta-provedennia-praktyky-u-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasyliia-stefanyka-.pdf
16. Права здобувачів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. Режим доступу: <https://efund.pnu.edu.ua/3-3-prava-zdobuvachiv/>
17. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: Підручник. Київ : Міленіум, 2006. 344 с. Режим доступу: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/7585/1/Сисоєва%20Пед%20творч.PDF>
18. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. Київ, 2020. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>
19. Стратегія розвитку Прикарпатського (Карпатського) національного університету імені Василя Стефаника на 2020–2027 рр. Івано-Франківськ, 2019. Режим доступу: https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Стратегія-розвитку-ПНУ_сайт2022.pdf
20. Султанова Л., Тринус О. Професійне самовдосконалення майбутніх педагогів у контексті Нової української школи: навчальний посібник / Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 179 с. Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/729392/1/Посібник_для_ЕБ_НАПН.pdf
21. Теоретичні і методичні засади організації практики у закладах вищої педагогічної освіти: аналітичні матеріали / М.П. Вовк, Ю.В. Грищенко, С.О. Соломаха, Н.О. Філіпчук; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. 2022. 278 с. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/731924/1/АНАЛІТИЧНІ%20МАТЕРІАЛИ.pdf>
22. Фіцула М.М. Вступ до педагогічної професії: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Вид. 3-тє, перероб. і доп. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2009. 168 с.
23. Шутов Д. О. Професійна компетентність вчителя історії профільної школи як суб'єкта освітнього процесу. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Педагогічні науки*. 2022. № 2 (53). С. 53–60. Режим доступу: <http://journals.maup.com.ua/index.php/pedagogy/issue/view/226>
24. Шутов Д. Структура та складові професійної компетентності вчителя історії профільної школи. *Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія*. 2019. № 4. С. 3–14. Режим доступу: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/88b46859-9401-4813-8d5b-f59bf6b24e88/content>

25. Щербаков К. Й. Вступ до спеціальності. Київ : Вища школа, 1997. 165 с.

Додаткова

1. Балицька Т.В. Актуальні завдання вдосконалення самостійної роботи студентів у системі вищої школи. *Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка*. 2004. № 9: Педагогічні науки. С. 137–142.
2. Березяк К. М., Накорчевська О. П., Васильєва О. А. Психологічні особливості адаптації студентів до навчання в умовах війни. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 10 (15). С. 401–411. Режим доступу: <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/2473/2476>
3. Бех І. Д. Справедливість–несправедливість у міжособистісних взаєминах. *Педагогіка і психологія: Вісник АПН України*. 2006. № 1. С. 5–14.
4. Булах І. С., Долинська Л. В. Психологічні аспекти міжособистісної взаємодії викладачів і студентів: Навч.-метод. посібник. Київ : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2002. 114 с.
5. Винославська В. Психологічні особливості студентської групи. *Практична психологія та соціальна робота*. 2005. № 7. С. 65–70.
6. Дідух М. М. Проблеми й основні напрями адаптації студентів до умов навчання в закладах вищої освіти. *Юридична психологія*. 2019. № 2 (25). С. 61–69. Режим доступу: <http://surl.li/mgpce>
7. Дурманенко Є., Клиш І. Діалогічна міжособистісна взаємодія викладача і студентів як умова організації освітнього процесу в закладі вищої освіти. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Педагогічні науки*. 2019. № 11(395). С. 24–30. Режим доступу: <http://p-space.org.ua/handle/123456789/171>
8. Йопа Т. В., Остапов А. В. Адаптація студентів-першокурсників до умов навчання в закладах вищої освіти. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2021. № 2 (340), ч. 2. С. 16–27. Режим доступу <http://visnyk.luguniv.edu.ua/index.php/vped/issue/view/24>
9. Кодекс честі Прикарпатського (Карпатського) національного університету імені Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2022. Режим доступу: <http://surl.li/eonvn>
10. Лаппо В. В. Психологічний клімат академічної групи як чинник виховання духовних цінностей особистості студента. *Наука і освіта*. 2015. № 10. С. 86–91. Режим доступу: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2015/JRN_10/17.pdf
11. Михайленко О. Особливості організації самостійної роботи студентів у ВНЗ. *Молодь і ринок*. 2015. № 10. С. 64–68. Режим доступу: <http://surl.li/mszim>
12. Непорада І. М. Адаптація студентів-першокурсників до дистанційного навчання в умовах воєнного стану. *Імідж сучасного педагога*. 2023. № 1 (208). С. 39–45. Режим доступу: <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/273771/269703>
13. Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи: Підручник. Київ : Каравела, 2008. 352 с. Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/7258/7/L_Podoljak_V_Yurchenko_FS_2006_NPU.pdf
14. Психологія вищої школи : підручник / О. І. Влсова, В. В. Семиченко, С. Ю. Пащенко, Я. Г. Невідома / за ред. О.І. Власової. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2015. 405 с.
15. Спіріна Т. П., Зарюгіна Ю. Є. Особливості адаптації студентів-першокурсників до умов навчання у вищому навчальному закладі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота»*. 2014. Вип. 32. С. 182–184. Режим доступу: <http://surl.li/mbpbj>
16. Шалівська Ю. В. Професійне самовиховання майбутнього вчителя: теоретичні аспекти проблеми. *Інноватика у вихованні*. 2019. № 10. С. 281–288. Режим доступу: <https://ojs.itup.com.ua/index.php/iuu/article/view/196/181>
17. Шевчук Г. Й. Індивідуальна освітня траєкторія студента: суть і ключові аспекти організації. *Педагогічні науки: збірник наукових праць*. 2021. Вип. 95. С. 56–61. Режим доступу: <file:///C:/Users/%D0%90%D0%BD%D0%B4%D1%80%D0%B8%D0%B9/Downloads/4437->

Методичне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення практики: приміщення для самостійної роботи студентів, розмножувальна та комп'ютерна техніка з підключенням Інтернет, наукова бібліотека з читальним залом. На практиці і під час самостійної роботи студентів використовуються методичні рекомендації щодо проходження практики, ілюстративні комп'ютерні дидактичні матеріали, які розроблені на кафедрі, а саме:

Сгорова І. Силабус «Педагогіка» для студентів предметної спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) ОР «Бакалавр». Івано-Франківськ, 2026.

Королько А. Силабус «Навчальна практика в закладах освіти (ознайомлююча)» для студентів предметної спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) ОР «Бакалавр». Івано-Франківськ, 2026.

Королько А. Силабус з дисципліни «Вступ до спеціальності» для студентів предметної спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) ОР «Бакалавр». Івано-Франківськ, 2026.

Опанасюк І. Силабус «Психологія» для студентів предметної спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) ОР «Бакалавр». Івано-Франківськ, 2026.

3.4 Методичні рекомендації

Як педагогічна категорія практика є складовою частиною навчального процесу та має на меті навчити студентів творчо застосовувати у педагогічній діяльності науково-теоретичні знання та практичні навички, отримані при вивченні психолого-педагогічних і спеціальних дисциплін, сприяти розвитку у майбутніх учителів стійкого інтересу до професійної діяльності.

Проходження навчальної практики носить ознайомлювальний характер. Якраз метою навчальної практики є ознайомлення студентів зі специфікою майбутнього фаху, отримання ними первинних професійних умінь і навичок.

4. Форми і методи контролю

Щотижневою формою контролю є перевірка керівником практики щоденників студентів і ознайомлення з усіма опрацьованими матеріалами; самоосвіта, кінцева форма – залік.

Важливою формою **підсумкового контролю студентів** за проходженням навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) є конференція, що проводиться по закінченню практики. Після закінчення терміну практики студенти звітують перед кафедрою.

Звіт разом з іншими документами, встановленими навчальним закладом (щоденник, листки спостереження та ін.), подається на рецензування керівнику практики від навчального закладу. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики звіт в друкованому вигляді разом з іншими документами, передбаченими РПП, подається на захист.

Листок спостереження – це не просто формальний документ для звіту, а ваш перший професійний інструмент аналізу педагогічного процесу. Саме через якісне заповнення цього листка ви вчитеся бачити урок не як учень, а як майбутній учитель історії та громадянської освіти.

Рекомендації:

1. Загальні відомості про урок

Записуйте **точно** тему уроку з календарно-тематичного планування вчителя або журналу (не перефразуйте своїми словами).

Тип уроку та форма уроку вказуйте за класифікацією, яку ви вивчали на лекціях (комбінований, урок засвоєння нових знань, урок розвитку вмінь, інтерактивний, бінарний тощо).

Кількість учнів: пишiть **всього** / **присутні** – це важливо для розуміння реальної картини класу.

2. Ключові компетентності

Не ставте просто «Так» або «Ні» – **обов'язково пишiть конкретний приклад** з уроку історії. Приклад хороших приміток: «Інформаційно-комунікаційна компетентність» – учні самостійно шукали в Google додаткові фотографії 1930-х років для порівняння з підручником.

3. Робота учнів під час уроку

- Вибирайте варіант чесно, спираючись на реальність класу.
- Додавайте 1–2 речення пояснення: хто був активним, хто пасивним, чому (наприклад, «Більшість працювала зацікавлено, але 4 учні були пасивними через низьку мотивацію до теми «Друга світова війна» – вони не бачили зв'язку з сучасністю»).

4. Оцінювання діяльності учнів

Пишiть конкретні приклади дій учителя: «Забезпечує зворотний зв'язок» – після відповіді учня уточнював: «Які джерела це підтверджують? Чи є альтернативні версії подій?».

5. Використання ІКТ, обладнання, засобів навчання

Перелічуйте **конкретно**, що саме використовувалося:

- 1) Інтерактивна дошка з хронологічною таблицею подій.
- 2) Відео з YouTube-каналу «Історія без міфів» (3 хв).
- 3) Цифрова карта України 1917–1921 рр. на сайті osvita.ua.

6. Комунікація з учнями

Наводьте приклади партнерства: «Сприяв командній роботі» – організував роботу в парах для аналізу двох протилежних джерел про одну подію.

7. Використані методи навчання

Описуйте конкретно, а не загальноно:

- 📖 Словесні: пояснення + евристична бесіда + робота з історичними джерелами.
- 📖 Наочні: історична карта, презентація з фотографіями, інфографіка.
- 📖 Практичні: групова робота з класифікацією подій, складання причинно-наслідкової схеми.

8. Рефлексія та саморефлексія.

Пишiть щиро, від першої особи, з конкретними прикладами.

Уникайте шаблонів типу «все добре» або «урок був цікавий».

Приклади відповідей: «Найбільше вразило, як учитель за допомогою одного документа (свідчення очевидця Голодомору) викликав емоційний відгук у всього класу – це показало мені силу джерела». «Я зрозумів свою слабкість: мені бракує навичок швидко реагувати на несподівані питання учнів. Планую розвивати імпровізацію».

Загальні поради

1. Заповнюйте листок **одразу після уроку** (поки свіжі враження) – не відкладайте на вечір.
2. Пишiть **розбірливо**, без скорочень (крім загальноприйнятих).
3. Пам'ятайте: якісний аналіз уроку важливіший за кількість формально заповнених листків.

5. Вимоги до оформлення звітної документації

Для узагальнення матеріалів (додаток 1), зібраних під час практики і підготовки звіту, студентам в кінці практики відводиться 2–3 дні. Складений студентом звіт повинен мати наскрізну нумерацію сторінок.

I. Календарний графік проходження практики (додаток 2) (у роздрукованому вигляді) містить інформацію про діяльність практиканта на весь термін проходження практики: відвідування заняття у закріпленому класі (аудиторії), підготовка й оформлення індивідуальної роботи та ін. Виконана робота завіряється методистами від кафедри історії України і методики викладання історії. Студент повинен обов'язково мати при собі складений графік у ході практики.

II. Психолого-педагогічний щоденник студента-практиканта (у роздрукованому вигляді).

Щоденник студента (додаток 3) – це основний документ, який відбиває не лише зміст проведеної студентом роботи в закладі загальної середньої освіти, а й її результати:

– щоденник стимулює студента до більш організованої та продуманої роботи під час практики, що сприяє виробленню навичок самоконтролю роботи;

– щоденник дає уявлення керівникові про те, як студент вивчав учнівський клас під час проведення вчителем уроку з історії чи громадянської освіти, їхню готовність до заняття, до яких висновків доходить здобувач вищої освіти;

– щоденник практики відбиває зміст, характер і результати діяльності студента під час проходження педагогічної практики.

Зміст практики студент фіксує у щоденнику, вказуючи характер і конкретні обсяги роботи, виконаної за день. У щоденнику записуються загальні відомості змісту практики: титульна сторінка (вид і назва практики; прізвище, ім'я, по батькові, вказується назва Факультету, кафедри, освітньо-кваліфікаційний рівень, спеціальність, курс, група); робочі записи під час практики, в яких викладається зміст роботи практиканта по днях (від настановчої конференції, відвідання уроків до складання заліку), які завірені керівниками-методистами від кафедри.

Окрім того, в щоденнику записується вся інструктивна інформація, отримана практикантом за час практики; результати його дослідницької діяльності та виконання індивідуальних завдань. На підставі виконання індивідуального плану та записів у щоденнику студент складає звіт про виконання практики.

Практикант обов'язково повинен мати щоденник із собою під час перебування на базі практики!!!

III. Структура і зміст звіту з навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) (додаток 4).

Звіт про проходження практики (у роздрукованому вигляді) є підсумковим документом, у якому студент узагальнює результати власної діяльності, спостережень та аналізу освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти. У звіті відображається зміст виконаної роботи, отриманий досвід, а також результати рефлексії та саморефлексії щодо особливостей майбутньої професійної діяльності.

Звіт розпочинається титульною сторінкою, на якій зазначаються назва закладу вищої освіти, назва виду практики, місце її проходження (заклад освіти), термін практики, прізвище, ім'я студента, курс і спеціальність, а також керівники практики від університету та від закладу освіти.

У вступі студент коротко характеризує мету і завдання практики, описує значення навчально-ознайомлювальної практики для професійної підготовки майбутнього вчителя, а також подає короткі відомості про заклад освіти, на базі якого вона проходила.

У наступному розділі подається характеристика закладу освіти, де описуються його тип, структура, особливості організації освітнього процесу, матеріально-технічна база, зокрема забезпечення кабінету історії навчально-методичними матеріалами, підручниками, картами та технічними засобами навчання.

Далі у звіті подається опис виконаної роботи під час практики. У цьому розділі студент характеризує види діяльності, які здійснювалися під час практики: відвідування та аналіз уроків, психолого-педагогічні спостереження за учнями, спостереження за діяльністю вчителя, ознайомлення з навчально-методичною документацією, а також участь у виховних або позакласних заходах.

Окрему частину звіту становить аналіз спостережень за освітнім процесом. Тут студент описує особливості організації уроків, методи та форми навчання, які застосовує вчитель, рівень навчальної активності учнів, особливості педагогічної взаємодії між учителем і учнями, а також атмосферу в учнівському колективі.

Важливою складовою звіту є рефлексія та саморефлексія студента, у межах якої він аналізує власні враження від практики, осмислює побачені педагогічні ситуації, оцінює роль учителя в організації освітнього процесу та визначає значення отриманого досвіду для власного професійного становлення.

У висновках студент узагальнює результати проходження практики, формулює основні спостереження щодо організації освітнього процесу в школі, визначає значення практики для формування професійних компетентностей майбутнього вчителя та може запропонувати рекомендації щодо вдосконалення освітнього процесу або організації практичної підготовки студентів.

IV. Листки-спостережень (додаток 5).

– Записи щоденних спостережень: дата; клас і предмет; тема уроку; короткий опис перебігу уроку; особливості організації діяльності учнів; методи і прийоми роботи вчителя.

– Психолого-педагогічні спостереження за учнями: рівень пізнавальної активності учнів; особливості навчальної мотивації; дисципліна та поведінка учнів; взаємини в класному колективі; прояви індивідуальних особливостей учнів.

– Аналіз відвіданих уроків: тип і структура уроку; використані методи і засоби навчання; активність учнів; ефективність педагогічної взаємодії; загальні висновки щодо уроку.

– Спостереження за виховною роботою: опис виховних або позакласних заходів; роль учителя в організації виховної діяльності; участь учнів у заходах.

– Рефлексія та саморефлексія студента: особисті враження від педагогічного процесу; оцінка побачених методів і форм навчання; осмислення власних професійних інтересів і можливостей; труднощі, які студент помітив у педагогічній діяльності; висновки щодо подальшого професійного розвитку.

V. Індивідуальне завдання. Його виконання здійснюється на вибір: 1) розробка відеоролика про освітньо-професійну програму, предметну спеціальність А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) ОР «Бакалавр», факультет історії, політології і міжнародних відносин Карпатського національного університету імені Василя Стефаника; 2) проведення профорієнтаційного заходу.

Відеоролик про освітньо-професійну програму, предметну спеціальність А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) ОР «Бакалавр», факультет історії, політології і міжнародних відносин Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (додаток 6.1), як правило, укладається студентами денної форми здобуття освіти, поділених на підгрупи (4–5 студентів) та оприлюднюється на ютуб канал кафедри історії України і методики викладання історії Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (<https://www.youtube.com/@КафедраісторіїУкраїниМВІПНУ>). Після укладення відеоролика слід підготувати анотацію до нього (додаток 6.2).

VI. Відгук осіб, які перевіряли проходження практики, а також висновок керівника практики від закладу вищої освіти про проходження практики (додаток 7), як підсумковий документ під час складання заліку, містить оцінку викладачем-методистом від кафедри із факультетським керівником оформлення документації і реалізації студентом-практикантом завдань навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої).

6. Підведення підсумків практики

Щотижневою формою контролю є перевірка керівником практики щоденників студентів і ознайомлення з усіма опрацьованими матеріалами; самоосвіта, кінцева форма – залік.

Важливою формою **підсумкового контролю студентів** за проходженням навчальної практики у закладах освіти (ознайомлюючої) є конференція, що проводиться по закінченню практики. Після закінчення терміну практики студенти звітують перед кафедрою, відповідним підрозділом про виконання РПП та індивідуального завдання. Загальна форма звітності студента за практику – це подання письмового звіту у друкованому вигляді. Оформляється звіт за вимогами, які передбачені РПП.

Звіт разом з іншими документами, встановленими навчальним закладом, подається на рецензування керівнику практики від навчального закладу. Після доопрацювання та остаточного погодження з керівником практики звіт в друкованому вигляді разом з іншими документами, передбаченими РПП, подається на захист.

Звіт з практики захищається студентом в комісії, призначеній завідувачем кафедрою або заступником декана Факультету. До складу комісії входять керівники-методисти практики від підрозділу університету і, за можливості, від баз практики, викладачі кафедри, які викладали практикантам спеціальні дисципліни. Підсумки навчальної практики підводяться на засіданні кафедри, зокрема здійснюється:

- підведення підсумків роботи практикантів;
- оцінка якості роботи з організації практики її керівниками;
- визначення заходів, спрямованих на подальше поліпшення практики.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в індивідуальний навчальний план (залікову книжку) студента та враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії.

Основний зміст підсумкового засідання кафедри складають доповіді з узагальнення досвіду роботи студентів з питань проходження практики.

Підсумки навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) обговорюються на засіданні кафедри та заслуховуються вченою радою Факультету не менше одного разу протягом навчального року.

Критерії оцінювання студента-практиканта

Оцінювання навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої) здійснюється за 100-бальною шкалою та включає суму балів за п'ятьма видами контролю: оцінка оформлення календарного графіка і щоденника практики; оцінка оформлення листків-спостережень; оцінка виконання індивідуального завдання; оцінка письмового звіту практики; оцінка захисту практики.

Критерії оцінювання оформлення календарного графіка і щоденника практики (100 балів – 20 балів)

Відмінно А – 90–100 балів. Календарний графік і щоденник практики виконані повно, з урахуванням усіх вимог. Структуровано надана інформація, зокрема чітко прописані записи етапів практики, починаючи із настановчої конференції з організації проходження навчальної практики, продовжуючи із загальним знайомством із базою практики та виконаними у ній ділянками робіт, підготовкою індивідуального завдання, та завершуючи підготовкою матеріалів практики до захисту. Спостерігається чітка синхронність записів обох оформлених документів. Записи продумані і демонструють глибоке розуміння змісту практики. Аргументація точна, логічна і обґрунтована відповідними теоретичними знаннями. Є прояв самостійного мислення. Записи мають чітку структуру, є логічно послідовними і грамотно оформленими.

Добре В – 80–89 балів. Календарний графік і щоденник практики виконані відповідно до основних вимог, однак деякі деталі або аспекти у частині записів, пов'язані із загальним знайомством із базою практики та виконаними у ній ділянками робіт, підготовкою індивідуального завдання залишені поверхневими або потребують уточнення. Завдання виконано самостійно з використанням відповідних джерел, але без значних нововведень.

Структура календарного графіку і щоденнику практики добрим чином укладена, хоча можуть бути незначні недоліки в оформленні чи послідовності викладення.

Добре С – 70–79 балів. Календарний графік і щоденник практики виконані, але вони містять незначні прогалини або недостатні деталізовані у частині записів, пов'язаних із загальним знайомством із базою практики та виконаними у ній ділянками робіт, підготовкою індивідуального завдання. Окремі важливі моменти не розкриті або залишені без уваги. Календарний графік і щоденник практики підготовлені з добрим рівнем самостійності чи оригінальності, проте з деякими спробами внести індивідуальні елементи. Є недоліки в оформленні, форматуванні чи граматиці, що ускладнює сприйняття інформації.

Задовільно D – 60–69 балів. Календарний графік і щоденник практики виконані з прогалинами в змісті прописаних записів, пов'язаних із загальним знайомством із базою практики та виконаними у ній ділянками робіт, підготовкою індивідуального завдання, або окремі елементи не виконані. Календарний графік і щоденник практики підготовлені з мінімальною самостійністю. Мають серйозні недоліки в структурі та оформленні, що ускладнюють їх розуміння та сприйняття.

Задовільно E – 50–59 балів. Календарний графік і щоденник практики містять істотні прогалини, важливі елементи в змісті прописаних записів, пов'язаних із загальним знайомством із базою практики та виконаними у ній ділянками робіт, підготовкою індивідуального завдання не розкриті. Календарний графік і щоденник практики підготовлені з мінімальним рівнем самостійності, без оригінальних ідей, з мінімальним внесенням саморефлексії. Оформлення та структура значно ускладнюють сприйняття завдання.

Незадовільно FX – 26–49 балів. Календарний графік і щоденник практики виконані неповністю або з серйозними помилками. Відсутність самостійності в оформленні записів, пов'язаних із загальним знайомством із базою практики та виконаними у ній ділянками робіт, підготовкою індивідуального завдання, повна відсутність індивідуального підходу. Підготовлені календарний графік і щоденник практики мають численні недоліки в структурі та оформленні, що унеможлиблює їх розуміння.

Незадовільно F – 1–25 бали. Календарний графік і щоденник практики не виконані або виконані в такій формі, що не відповідає вимогам. Вони не містять власних ідей чи підходів, переписано з інших джерел без власного внеску. Вони не структуровані, не оформлені і не відповідають вимогам до зовнішнього вигляду.

Критерії оцінювання листків-спостережень (100 балів – 40 балів)

90–100 балів – Відмінно (A). Студент продемонстрував високий рівень аналітичних умінь під час спостереження за уроком. Листок спостереження заповнений повністю, логічно та змістовно. Чітко визначено прояви ключових компетентностей учнів, проаналізовано діяльність учителя, особливості організації роботи учнів, використані методи навчання, засоби навчання та ІКТ. У рефлексії студент робить глибокі висновки, аргументує власні спостереження конкретними прикладами з уроку, аналізує ефективність педагогічних прийомів, визначає сильні сторони діяльності вчителя та можливі напрями її вдосконалення. Рекомендації є обґрунтованими, демонструють розуміння сучасних підходів до навчання. Робота відзначається самостійністю, системністю та критичним мисленням.

80–89 балів – Добре (B). Студент якісно заповнив листок спостереження та здійснив аналіз основних компонентів уроку. Визначено більшість ключових компетентностей, охарактеризовано діяльність учителя й учнів, описано використані методи навчання та засоби навчальної діяльності. Рефлексія достатньо повна, містить власні висновки та окремі приклади з уроку. Проте аналіз може бути не завжди глибоким або окремі аспекти уроку розкриті частково. Загалом студент демонструє розуміння методики проведення уроку та здатність робити педагогічні висновки.

70–79 балів – Добре (C). Листок спостереження заповнений у цілому правильно, але аналіз уроку має загальний характер. Студент визначає окремі прояви ключових компетентностей та описує діяльність учителя й учнів без достатнього обґрунтування.

Рефлексія містить загальні міркування, але бракує конкретних прикладів або глибини аналізу. Висновки є правильними, проте не завжди повністю аргументованими.

60–69 балів – Задовільно (D). Листок спостереження заповнений частково або з окремими неточностями. Аналіз уроку фрагментарний, деякі важливі аспекти педагогічної діяльності не розглянуті або описані поверхово. Рефлексія коротка, має описовий характер, без детального аналізу. Висновки загальні, інколи недостатньо пов'язані зі спостереженням за уроком.

50–59 балів – Задовільно (E). Студент заповнив листок спостереження лише частково. Аналіз діяльності учителя, роботи учнів та методів навчання є поверховим або неповним. Багато пунктів залишилися без пояснень або коментарів. Рефлексія коротка, без чітких висновків та аргументації. Спостерігається недостатнє розуміння структури та методики проведення уроку.

26–49 балів – Незадовільно (FX). Листок спостереження заповнений формально або з великою кількістю пропусків. Аналіз уроку практично відсутній або має випадковий характер. Рефлексія поверхова, висновки не обґрунтовані, відсутні приклади з уроку. Студент демонструє недостатній рівень розуміння педагогічного аналізу.

1–25 балів – Незадовільно (F). Завдання не виконано або виконано в мінімальному обсязі. Листок спостереження майже не заповнений, відсутній аналіз діяльності учителя та учнів. Рефлексія і висновки відсутні. Робота не відповідає вимогам до виконання завдання педагогічної практики.

Критерії оцінювання індивідуального завдання (100 балів – 20 балів)

Відмінно А – 90–100 балів. Завдання виконано повно та детально, з урахуванням усіх вимог. Інформація надана чітко, охоплюючи всі аспекти поставленого завдання. Відповідь продумана і демонструє глибоке розуміння теми. Виконання завдання супроводжується детальним аналізом, обґрунтуванням вибору підходів або рішень. Аргументація точна, логічна і обґрунтована відповідними теоретичними знаннями. Завдання вирішено самостійно, з використанням новаторських або оригінальних підходів. Є прояв самостійного мислення та інноваційних ідей. Завдання має чітку структуру, є логічно послідовним і грамотно оформленим.

Добре В – 80–89 балів. Завдання виконано відповідно до основних вимог, однак деякі деталі або аспекти залишені поверхневими або потребують уточнення. Завдання виконано самостійно з використанням відповідних джерел, але без значних нововведень. Структура завдання добрим чином організована, хоча можуть бути незначні недоліки в оформленні чи послідовності викладення.

Добре С – 70–79 балів. Завдання виконано, але воно містить незначні прогалини або недостатньо деталізоване. Окремі важливі моменти не розкриті або залишені без уваги. Завдання виконано з низьким рівнем самостійності чи оригінальності, проте з деякими спробами внести індивідуальні елементи. Є недоліки в оформленні, форматуванні чи граматиці, що ускладнює сприйняття інформації.

Задовільно D – 60–69 балів. Завдання виконано з прогалинами в змісті або окремі елементи не виконано. Завдання виконано з мінімальною самостійністю, без індивідуальних підходів чи інновацій. Має серйозні недоліки в структурі та оформленні, що ускладнює його розуміння та сприйняття.

Задовільно E – 50–59 балів. Завдання містить істотні прогалини, важливі елементи не розкрито. Завдання виконується з мінімальним рівнем самостійності, без оригінальних ідей, з мінімальним внесенням індивідуальних елементів. Оформлення та структура значно ускладнюють сприйняття завдання.

Незадовільно FX – 26–49 балів. Завдання виконано неповністю або з серйозними помилками. Відсутність самостійності, повна відсутність індивідуального підходу. Завдання має численні недоліки в структурі та оформленні, що унеможливорює його розуміння.

Незадовільно F – 1–25 бали. Завдання не виконано або виконано в такій формі, що не відповідає вимогам. Воно не містить власних ідей чи підходів, переписано з інших джерел без

власного внеску. Завдання не структуроване, не оформлене і не відповідає вимогам до зовнішнього вигляду.

Критерії оцінювання звіту проходження практики (100 балів – 10 балів)

Відмінно А – 90–100 балів. Звіт містить повну інформацію про всі етапи проходження практики, включаючи мету, завдання, зміст діяльності, досягнуті результати та труднощі. Всі аспекти практики описані детально. Звіт містить глибокий аналіз виконаних усіх ділянок роботи. Звіт добре структурований, логічно побудований, чітко оформлений відповідно до вимог (написаний зрозумілою мовою, розбитий на розділи). Відображено оригінальні ідеї, що були реалізовані під час практики, а також самостійний підхід до організації праці.

Добре В – 80–89 балів. Звіт містить основні моменти практики, але деякі аспекти описані поверхнево. Слабо висвітлені певні важливі моменти (наприклад, труднощі або досягнуті результати). Звіт містить загальний аналіз виконаної роботи, але обмежений у глибині та деталях. Рефлексія на достатньому рівні. Звіт оформлений за основними вимогами, але деякі розділи не зовсім логічно пов'язані між собою. Звіт містить основні ділянки виконаної роботи, але вони могли б бути більш проаналізованими.

Добре С – 70–79 балів. Звіт охоплює загальні моменти проходження практики, окремі деталі або важливі моменти залишені поза увагою. Звіт містить лише загальні висновки без глибокого аналізу або самооцінки виконаної роботи. Є окремі моменти, які потребують уточнення. Звіт має недоліки в структурі. Звіт лише частково містить теоретичні аспекти, які не завжди коректно застосовуються до описуваних ситуацій. Звіт не містить оригінальних або новаторських ідей, а підхід до організації навчальної роботи є стандартним або типовим.

Задовільно D – 60–69 балів. Звіт містить недостатньо інформації про проходження практики або не має чіткої структури. Багато важливих моментів пропущено. Звіт не містить рефлексії над виконаною роботою, відсутній аналіз сильних і слабких сторін діяльності. Звіт хаотично оформлений або зовсім не відповідає вимогам до структури та оформлення. Звіт демонструє стихійний підхід до виконання практики або не містить оригінальних ідей.

Задовільно E – 50–59 балів. Звіт містить суттєві прогалини або не містить важливих розділів. Важливі моменти практики не описані, значно не вистачає аналітики. Погано організований, несформульовані висновки або рефлексія. Оформлення і структура дуже неохайні або недотримані. Звіт не демонструє самостійного підходу до виконання практики.

Незадовільно FX –26–49 балів. Звіт не містить основної інформації про практику. Рефлексія відсутня або поверхнева. Звіт хаотично написаний або погано структурований. Більшість важливих аспектів або методів не згадані. Підхід до практики не організований.

Незадовільно F – 1–25 бали. Звіт не подано або практично не містить змісту. Рефлексія та аналіз повністю відсутні. Структура і оформлення не відповідають вимогам. Підхід до виконання практики відсутній, самостійність не продемонстровані. Або звіт відсутній.

Критерії оцінювання захисту навчальної практики (100 балів – 10 балів).

Відмінно А – 90–100 балів. Студент продемонстрував ґрунтовне знання теоретичних аспектів навчальної практики. Відповідь є чіткою і змістовною щодо ознайомлення із навчально-організаційною структурою навчального процесу, інструментарієм навчального процесу, визначення функціональних обов'язків окремих посадових осіб, вивчення шкільної документації (робочих програми вчителя історії та громадянської освіти, календарно-тематичного планування, плану виховної роботи, особових справ учнів, щоденників, класних журналів), формування навичок педагогічної рефлексії та саморефлексії щодо власних спостережень і професійних намірів, ведення щоденника, підготовки листків спостережень та ін. Виклад матеріалу логічно послідовний, чіткий та добре організований. Відповідь добре структурована. Студент здатний об'єктивно оцінити власну діяльність, виявляючи готовність до саморозвитку та вдосконалення.

Добре В – 80–89 балів. Відповідь містить основні аспекти навчальної практики, однак без глибокого розгляду складових щодо ознайомлення із навчально-організаційною структурою навчального процесу, інструментарієм навчального процесу, визначення функціональних обов'язків окремих посадових осіб, вивчення шкільної документації (робочих програми вчителя

історії та громадянської освіти, календарно-тематичного планування, плану виховної роботи, особових справ учнів, щоденників, класних журналів), формування навичок педагогічної рефлексії та саморефлексії щодо власних спостережень і професійних намірів, ведення щоденника, підготовки листків спостережень та ін. Відповідь загалом організована, але може містити незначні прогалини. Має добру рефлексію, без глибокого самоаналізу.

Добре С – 70–79 балів. Студент має добре розуміння елементів проходження навчальної практики. Але відсутня демонстрація гнучкості щодо ознайомлення із навчально-організаційною структурою навчального процесу, інструментарієм навчального процесу, визначення функціональних обов'язків окремих посадових осіб, вивчення шкільної документації (робочих програми вчителя історії та громадянської освіти, календарно-тематичного планування, плану виховної роботи, особових справ учнів, щоденників, класних журналів), формування навичок педагогічної рефлексії та саморефлексії щодо власних спостережень і професійних намірів, ведення щоденника, підготовки листків спостережень та ін. Відповідь часом є розрізнена, що утрудняє сприйняття. Добра якість саморефлексії, але без глибокого аналізу.

Задовільно D – 60–69 балів. Студент володіє складовими проходження навчальної практики, проте в деяких питаннях є прогалини або неточності. Відповіді на запитання стосуються основних понять, але не завжди з глибоким розумінням взаємозв'язку щодо ознайомлення із навчально-організаційною структурою навчального процесу, інструментарієм навчального процесу, визначення функціональних обов'язків окремих посадових осіб, вивчення шкільної документації (робочих програми вчителя історії та громадянської освіти, календарно-тематичного планування, плану виховної роботи, особових справ учнів, щоденників, класних журналів), формування навичок педагогічної рефлексії та саморефлексії щодо власних спостережень і професійних намірів, ведення щоденника, підготовки листків спостережень та ін. Студент продемонстрував деяку рефлексію власної діяльності, але вона є поверхневою. Технічне оформлення матеріалів практики може містити недоліки.

Задовільно E – 50–59 балів. Студент надає обмежену інформацію щодо ознайомлення із навчально-організаційною структурою навчального процесу, інструментарієм навчального процесу, визначення функціональних обов'язків окремих посадових осіб, вивчення шкільної документації (робочих програми вчителя історії та громадянської освіти, календарно-тематичного планування, плану виховної роботи, особових справ учнів, щоденників, класних журналів), формування навичок педагогічної рефлексії та саморефлексії щодо власних спостережень і професійних намірів, ведення щоденника, підготовки листків спостережень та ін., не демонструє достатньо глибоких знань або аналізу. Відповідь має серйозні структурні проблеми. Відсутність логічного зв'язку між різними частинами відповіді. Практично відсутній аналіз своїх дій або недостатній.

Незадовільно FX – 26–49 балів. Відповідь не демонструє задовільного розуміння щодо ознайомлення із навчально-організаційною структурою навчального процесу, інструментарієм навчального процесу, визначення функціональних обов'язків окремих посадових осіб, вивчення шкільної документації (робочих програми вчителя історії та громадянської освіти, календарно-тематичного планування, плану виховної роботи, особових справ учнів, щоденників, класних журналів), формування навичок педагогічної рефлексії та саморефлексії щодо власних спостережень і професійних намірів, ведення щоденника, підготовки листків спостережень та ін. Значні прогалини в теоретичних знаннях. Відповідь сильно неструктурована, що робить її важкою для сприйняття. Рефлексії майже немає або вона неправильна.

Незадовільно F – 1–25 бали. Студент не має необхідного рівня знань для відповідей на запитання. Відсутнє розуміння основних аспектів навчальної практики. Не продемонстровано розуміння етапів та складових проходження практики. Відповідь є поверхневою або навіть не відповідає поставленому питанню. Немає спроби самопізнання або оцінки власної діяльності.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість, індивідуальний навчальний план, залікову книжку студента та враховується під час визначення розміру

стипендій разом з іншими підсумковими оцінками. За умови отримання негативної оцінки з практики під час ліквідації заборгованості комісії студент відраховується з Університету.

Підсумки кожної практики обговорюються на засіданнях кафедри, а загальні підсумки практики підводяться на засіданні Вченої ради Факультету.

Розподіл балів:

№ з/п	Вид контролю	Бали
1.	Оцінка оформлення календарного графіка і щоденника практики	20
2.	Оцінка оформлення листків-спостережень	40
3.	Оцінка виконання індивідуального завдання	20
4.	Оцінка письмового звіту практики	10
4.	Оцінка захисту практики	10
	ВСЬОГО	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. Методичне забезпечення практики
Додаток 1
Обкладинка матеріалів
навчальної практики в закладах освіти (ознайомлюючої)

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ (ОЗНАЙОМЛЮЮЧА)

студента (-ки) _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра, циклова комісія _____ історія України і методики викладання історії _____

освітньо-кваліфікаційний рівень _____ бакалавр _____

галузь знань _____ А Освіта _____

спеціальність _____ А4 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» _____
(назва)

предметна спеціальність _____ А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) _____
(назва)

_____ II _____ курс, група _____

Івано-Франківськ – 2026

Додаток 3

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

ЩОДЕННИК З НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ (ОЗНАЙОМЛЮЮЧОЇ)

(вид і назва практики)

студента (-ки) _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра, циклова комісія _____ історія України і методики викладання історії _____

освітньо-кваліфікаційний рівень _____ бакалавр _____

галузь знань _____ А Освіта _____

спеціальність _____ А4 «Середня освіта (за предметними спеціальностями)» _____
(назва)

предметна спеціальність _____ А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) _____
(назва)

_____ II _____ курс, група _____

Додаток 4

Міністерство освіти і науки України
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет історії, політології і міжнародних відносин

Кафедра історії України і методики викладання історії

Затверджую
Завідувач кафедри
проф. Райківський І.Я.
.....
.....2026 р.

ЗВІТ

**про проходження навчальної практики
в закладах освіти (ознайомлюючої)**

студента(ки).....

.....групи.....курсу.....форми здобуття освіти
Факультету історії, політології і міжнародних відносин

Місце проведення практики _____

Методист кафедри _____

Час проведення практики _____

Керівник практики від кафедри:

Оцінка «.....»

Дата.....

Додаток 5

Листок-спостереження

Дата проведення _____ Клас _____ Кількість учнів всього/присутні _____ / _____

Предмет _____

Тема: _____

Тип уроку: _____

Форма уроку: _____

1. Під час навчального заняття спостерігався розвиток і формування ключових компетентностей:

№ з/п	Ключова компетентність	Так	Примітки
1	вільне володіння державною мовою;		
2	здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами;		
3	математична компетентність;		
4	компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій;		
5	інноваційність;		
6	екологічна компетентність;		
7	інформаційно-комунікаційна компетентність;		
8	навчання впродовж життя;		
9	громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей;		
10	культурна компетентність;		

2. Робота учнів під час уроку:

- Всі учні працювали із зацікавленням, співпрацювали між собою
- Більшість учнів працювала під час уроку
- Переважна більшість учнів була пасивною під час уроку
- Всі учні були пасивні

3. Оцінювання діяльності учнів під час уроку

	Діяльність учителя	Так	Примітка
2	Надає учням час на обдумування відповіді		

4	Супроводжує відповідь учня уточнюючими запитаннями		
5	Забезпечує зворотний зв'язок щодо якості виконання/виконаного завдання		
7	Використовує методики самооцінювання і взаємооцінювання учнів		
8	Відзначає ДУ, підтримує в них бажання навчатися		

4. Використання ІКТ, обладнання, засобів навчання.

	Діяльність вчителя	Так	Примітка
1	Використовує ІКТ-технології, що сприяють розвитку ключових компетентностей		
2	Використовує електронні освітні ресурси		
3	Використовує медіаресурси з навчальною метою		
4	Використовує мережу інтернет для пошуку навчальної інформації, онлайн-завдань, тощо		
5	Використовує обладнання та засоби навчання для навчально-пізнавальної діяльності учнів		

5. Комунікація з учнями

	Діяльність вчителя	Так	Примітка
1	Співпрацює з учнями на засадах партнерства		
2	Вислуховує та сприймає думки учнів, їх власну точку зору		
3	Застосовує особистісно орієнтований підхід		
4	Сприяє командній роботі		

6. Використані методи навчання

	Діяльність вчителя	Так	Примітка (опис)
1	Словесні		
2	Наочні		
3	Практичні		

7. Рефлексія та саморефлексія студента

Що найбільше вразило / здивувало / надихнуло вас на цьому уроці?	
Які сильні сторони роботи цього вчителя я хотів би взяти собі на озброєння в майбутньому?	

Як мої теоретичні знання з методики навчання історії та громадянської освіти «ожили» (або не спрацювали) на практиці? Наведіть конкретний приклад.	
Які мої особисті сильні сторони як майбутнього вчителя виявилися під час спостереження (наприклад, розуміння матеріалу, емпатія, креативність)?	
Які очікування від професії вчителя історії та громадянської освіти підтвердилися, а які спростувалися після спостереження?	
Що я планую змінити/розвинути в собі для наступних практик або самостійних уроків (наприклад, глибше вивчати психологію підлітків, освоювати цифрові інструменти)?	
Чи посилилася моя мотивація до професії вчителя історії та громадянської освіти після цього спостереження? Чому саме так?	

Висновки і рекомендації:

Додаток 6 Індивідуальне завдання

Додаток 6.1 Методичні рекомендації

щодо укладання відеоролика про освітньо-професійну програму, предметна спеціальність А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

ОР «Бакалавр», факультет історії, політології і міжнародних відносин

Від того, наскільки правильно оформлений сценарій, безпосередньо залежить успіх Вашого відеоролика загалом. На жаль, неправильно складений сценарій часто служить причиною непорозуміння між його упорядниками. І саме це непорозуміння стає результатом того, що Ваш відеоролик не здатний зацікавити потенційного клієнта.

Що таке сценарій відеоролика?

Слід почати з визначення що ж таке «сценарій»? Простими словами сценарій – це текстовий опис історії, яка буде розказана у відеоролику. Сценарій для реклами або фільму найчастіше описується у вигляді сполучення ремарки сцени (відповідає на питання: що, де, коли?) і діалогу дійових осіб. Важливо, щоб сценарій був природним і невимушеним. Головне не переборщити з текстом, все сказане в ролику має гармоніювати із загальною картинкою в ньому.

Як написати сценарій для відеоролика?

Як же написати цікавий сценарій для реклами? Мета проста та зрозуміла, а ось реалізувати її буває не так вже й просто: рекламний ролик (або промо ролик – це відео, яке просуває або презентує товар, послугу чи бренд (у Вашому випадку освітню програму, спеціальність, факультет, Університет); він має яскравий відеоряд і частот містить чіткі повідомлення для глядача) повинен полонити увагу глядача з першої секунди і утримати до останньої, закарбувавшись в пам'яті глядача. Саме тому ми не радимо «розтягувати» сюжет. У короткого експресивного ролика набагато більше шансів бути переглянутим до кінця та запам'ятатися. Перевірити це можна за допомогою фокус-групи. Вибірці глядачів у випадковому порядку демонструється кілька рекламних роликів (наприклад, Ваш ролик і ролики конкурентів). Потім їх відволікають на якийсь час, після чого запитують: «Який ролик Вам сподобався? Опишіть, що в ньому відбувалося?» Цей метод більше практикують під час реалізації великих проєктів.

Як пишуть сценарій?

Початкове завдання – визначити вашу потенційну аудиторію та з'ясувати цілі майбутнього відеоролика. Ваше завдання – зробити ролик для впізнаваності, формування іміджу або контрреклама компанії? Обміркуйте і визначитесь заздалегідь.

Якщо Ви хочете написати сценарій відеоролика для старшокласників, їхніх батьків, гостей Університету, спонсорів про освітню програму, про спеціальність, про факультет, про унікальний університетський проєкт, Вам варто ознайомитися з трьохактною структурою та зібрати достатньо вступної інформації. Для зйомки рекламного ролика або відео для Youtube необхідно детально вивчити Вашу цільову аудиторію. Чим відповідальніше Ви підійдете до аналізу, тим точніше зможете поцілити в потреби та переваги Вашого глядача, тим вища ймовірність заволодіти його увагою.

Далі переходите до мозкового штурму. Важливо не обмежувати себе та записувати всі ідеї, які приходять в голову. Навіть, якщо на перший погляд ідея здасться Вам безглуздою, не відмітайте її, а записуйте все.

Після того, як ви зібрали ідеї для відеоролика, необхідно їх відфільтрувати та залишити найбільш вдалу. Тепер можна почати писати сценарій. Найбільш вдалу ідею варто розвивати далі: спробуйте описати основні події, місце, персонажів.

Фахівці виділяють чотири етапи написання сценарію:

- обговорення, генерація ідей;
- створення;

- демонстрація аудиторії, отримання фідбек;
- внесення правок.

Після того, як Ви обговорили загальну концепцію, ідею та героїв, сценарій дорацьовується та скорочується.

З чого складається сценарій?

Сценарій більшості фільмів можна розбити на три таких акти:

- Експозиція
- Конфлікт
- Розв'язка

Розглянемо як писати сценарій до відео на прикладі кожного акту.

1. Експозиція. На цьому етапі Вам необхідно познайомити глядача з героями ролика, їхніми цілями, поведінкою та мотивацією. Важливо, щоб глядач вловив загальну атмосферу, характер і настрій головного героя сюжету. В кінці акту повинна відбутися ключова подія, яка спонукатиме героя до певної дії.

2. Конфлікт. Тут герой вже стикається з труднощами або проблемами, які йому потрібно вирішити. Саме в цьому акті відбуваються ключові події сюжету. Це момент максимального напруження, коли в головного героя відбувається переоцінка цінностей, зміна поведінки та мотивів дій.

3. Розв'язка. Це завершальна частина ролика. Тут вирішується основна проблема головного персонажа та всі дії складаються в загальну картину. Кінцівка обов'язково повинна викликати емоції в глядача. Які саме – вирішувати Вам.

Коли сценарій готовий, кращий спосіб відредагувати – перечитати його кілька разів вголос. Швидше за все, знайдуться слова та фрази, які Вам незручно вимовляти. Сміливо прибирайте їх з сценарію або ж міняйте формулювання. Наприклад, багато шиплячих і однакових звуків спричиняють запинкам та плутанині в кадрі. Щоб цього уникнути, потрібно проганяти сценарій вголос.

Це метод відмінно підходить і для того, щоб зрозуміти довжину відео: зачитавши відео з секундоміром, ви дізнаєтеся приблизну тривалість Вашого ролика.

І звичайно, важливий етап – розкадровка (або сторіборди – це послідовність малюнків, кожен з яких відображає відповідний сценарний кадр, а разом вони надають попередню візуалізацію всього відеоролика). Це серія ілюстрацій ключових сцен відео, яка ще на етапі планування дозволяє прибрати зайве з сценарію. Якщо відео має сюжет і декілька локацій, потрібно продумати які предмети знадобляться, який антураж та інтер'єр підійдуть для кадру.

Як зробити сюжет цікавим?

Як придумати ідею для сюжету, яка точно сподобається аудиторії? Щоб повністю захопити увагу? Для цього Вам потрібно знати основні принципи та правила хорошого сюжету.

1. Генеруйте ідеї. Записуйте всі думки, або навіть окремі вирази та слова. Дивіться відео зі схожою стилістикою. Надихайтесь чужими роботами. А для цього вирішіть, в якому жанрі буде Ваше майбутнє відео.

2. Збудуйте зв'язку між концепціями та ідеями. Спробуйте об'єднати їх в єдиний сюжет. Для цього використовуйте графіки, діаграми та схеми.

3. Не беріться за все одразу, структуруйте процес роботи. Дійте послідовно. Складіть план написання сюжету.

4. Не забувайте ставити собі питання, а якщо Ви працюєте командою, то і один одному. Наприклад: що у Вашому творі може зацікавити, що сподобається аудиторії, чого не вистачає.

5. Якщо передбачається наявність персонажів, пропишіть їхні характери, манеру поведінки, взаємини один з одним.

6. Виберіть тип Вашого сюжету. Лінійним він буде чи ні, якою буде хронологічна послідовність подій і дій.

7. Опишіть місце дії. Якщо це буде відео, то чи буде це зйомка з декораціями або ж запис в студії. У будь-якому випадку все повинно бути продумано до дрібниць.

8. Не забувайте про логіку та причинно-наслідкові зв'язки.

9. Не бійтеся додавати фарб. Проявіть всю свою фантазію та креативність. Творчий підхід – це те, що робить сюжет цікавим.

10. Пам'ятайте, що не варто красти чужі сюжети! Так, Ви можете запозичувати ідеї та концепції, але не варто займатися копіюванням.

11. Не забувайте, що сюжет – це лише напрямок, тому не завжди варто повністю на нього покладатися. Завжди є місце для імпровізації, особливо на стадії підготовки, коли зйомки ще не почалися.

12. І головне, пам'ятайте, що від процесу створення сюжету та результату Ви також повинні отримати задоволення!

Як придумати крутий сюжет для відео?

Головний секрет хорошого відео – глядачеві щосекунди повинно бути цікаво, що відбувається на екрані. Для цього дуже важливий хороший сюжет. Він повинен зацікавити глядача з перших хвилин. Для цього потрібно, в першу чергу, визначитися з ідеєю, метою та аудиторією. Після чого сміливо переходите до створення самого сюжету. Почніть зі вступу. Потрібно обов'язково придумати інтригуюче вступ і підведення до майбутнього ролика. Основна частина буде залежати від формату відео. Але в будь-якому випадку добре буде зробити розкадрування – прописати порядок ключових сцен на часовій шкалі. Обов'язково продумайте ключові моменти, які хочете промальовувати в розкадруванні та визначтесь, наскільки воно буде докладним. Можете навіть накидати основні ідеї для відеоролика та простенькі начерки майбутніх сцен. У заключній частині підведіть короткий підсумок, можете описати користь від Вашого відео, задати питання глядачам, або зробити анонс наступного ролика. Не забувайте, що сценарій може мати відмінності залежно від мети та типу відео. Для зйомки Youtube-ролика обов'язково потрібно вивчити тренди та цільову аудиторію – це допоможе залучити якомога більше глядачів. Сюжет рекламного ролика – приклад, коли герой повинен уособлювати цільову аудиторію. Сюжет для соціального ролика повинен обов'язково мати посил і конкретну соціально значущу мету. Сюжет для смішного відео або вірусного ролика повинен бути несподіваним, щоб викликати в глядача емоції та сміх.

Під час написання сценарію для відео обов'язково не забувайте про хронометражі. При занадто довгому відео, є шанс, що його не додивляться до кінця. Не забувайте, що текст на відео буде сприйматися на слух, тому пишіть в сценарії лише прості слова, які легко читати та слухати. Уникайте складних текстових конструкцій.

Правила оформлення сценарію відеоролика

Перш ніж приступати до написання тексту сценарію відеоролика, варто звернути увагу на головні правила його оформлення. Весь сценарій пишеться шрифтом Courier New розміром 12. Чому саме цей шрифт? Все просто: одна сторінка тексту цим шрифтом відповідає приблизно одній хвилині екранного часу.

Текст вирівнюється по лівій стороні (крім титульної сторінки та діалогів).

Сценарій до відеоролика пишуть тільки в теперішньому часі та тільки від третьої особи. Ніяких «Бачив, стояв, дивився». Тільки: «Вона бачить. Він стоїть. Вони дивляться».

Ім'я персонажа завжди пишуть перед початком діалогу та завжди великими літерами, воно не повинно змінюватися.

Кожна сцена повинна бути під своїм номером. Позначається тип локації та час доби. Не потрібно використовувати зайвих прикметників, описів і порівнянь.

До сценарію також варто додати основну інформацію про зйомку: люди, місце, час, обладнання та реквізит. Докладний сценарій спростить підготовку, операторську роботу, начитку та монтаж.

Правильно оформлений сценарій допоможе порозумітися членам знімальної команди. Ці правила стануть лакмусовим папірцем, за яким можна визначити професіонала.

Додаток 6.2

Зразок оформлення анотації укладеного відеоролика про освітньо-професійну програму, предметна спеціальність А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) ОР «Бакалавр», факультет історії, політології і міжнародних відносин

Анотація до відеоролика

«Учитель історії: мій погляд. «Середня освіта (Історія та громадянська освіта)»»

У запропонованому відеоролику, підготовленому студентами групи СОІ–21 Жовнірегою Тарасом, Матковською Олею, Непеляк Діаною, Павлишак Христиною, поміщений цікавий матеріал про вибір здобувачами освіти професії вчителя історії та громадянської освіти, значення та перспективи її для здобувачів вищої освіти на Факультеті історії, політології і міжнародних відносин Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. У відеоролику відображена пізнавальна і змістовна інформація про виникнення найвідомішого закладу вищої освіти на Івано-Франківщині, перша назва якого була Станіславський учительський інститут, та основні віхи історії одного із структурних підрозділів – історичного факультету (нині – Факультет історії, політології і міжнародних відносин). Наголошується на високому рейтингу Факультету історії, політології і міжнародних серед структурних підрозділів Університету. Інформаційно чутливим виявився фрагмент відеоролика про сучасних героїв новітньої російсько-української війни.

Проведено інтерв'ю у старших колег-студентів предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія) ОР «Бакалавр», зокрема у студента групи СОІ–32 Дячука Богдана, студентки групи СОІ–41 Басистої Лілії, студентки групи СОІ–21 Гайко Надії, студента групи СОІ–41 Штанька Миколи стосовно мотивації обрання спеціальності для навчання на Факультеті історії, політології і міжнародних відносин, викладачів цього Факультету, проведення тут різноманітних для студентів заходів, тощо.

Локаціями для оформлення відеоролика стали: пам'ятник Василю Стефаника у внутрішньому дворіку університету, вестибюль Факультету історії, політології і міжнародних відносин, меморіальний стенд полеглим студентам та випускникам у фойє Факультету, ауд. 23 центрального корпусу КНУ імені Василя Стефаника.

Тривалість відеоролика – 9 хв. 58 сек. Переглянути відеоролик можна на ютуб-каналі кафедри історії України і методики викладання історії Факультету історії, політології і міжнародних відносин Карпатського національного університету імені Василя Стефаника за покликанням: https://www.youtube.com/watch?v=CiDY_Oygo4M&t=307s

